

Ubytek słuchu u dzieci

Problem ubytku słuchu dotyka od 1 do 4 niemowląt na 1000 urodzeń.¹ Uwzględniając dzieci ze zmiennym ubytkiem słuchu (spowodowanym infekcją ucha) i z jednostronnym ubytkiem słuchu (dotykającym tylko jednego ucha), liczba ta będzie znacznie większa.

Nauka słyszenia i słuchania

Aby lepiej zrozumieć problem ubytku słuchu, warto dowiedzieć się, w jaki sposób dzieci uczą się słyszeć i słuchać oraz poznać etapy rozwoju umiejętności komunikacyjnych w zależności od wieku dziecka.

Słuch noworodka jest podobny do słuchu osoby dorosłej, z tą różnicą, że malutkie dzieci muszą nauczyć się, jak wykorzystywać zmysł słuchu do budowania podstaw umiejętności komunikacyjnych. Niemowlaki muszą nieustannie słuchać dźwięków używanych w ich języku, aby zacząć kojarzyć je ze słowami. Maluchy uczą się słuchać i poznawać świat poprzez kojarzenie dźwięków z przedmiotami, na przykład dźwięk wody kojarzy im się z kąpielą, a kołysanka przypomina im o pójściu spać.

Lokalizowanie dźwięków

Jedną z pierwszych i najprostszych umiejętności, jakie można zaobserwować u niemowląt, jest lokalizowanie źródła dźwięku. Ponieważ słyszymy za pomocą obu uszu (obuusznie), jesteśmy w stanie niezwykle precyzyjnie lokalizować źródło dźwięków.

Obserwowanie umiejętności lokalizowania dźwięków u dziecka

Gdy noworodki słyszą głośny dźwięk, zazwyczaj poruszają się lub szeroko otwierają oczy. Taka reakcja nazywana jest "odruchem wzdrygnięcia" i może być wywoływana przez wiele głośnych dźwięków. U pięcio- lub sześciomiesięcznego dziecka widoczna jest już prawdziwa umiejętność lokalizowania, którą można sprawdzić poprzez generowanie cichych dźwięków z boku lub z tyłu malucha, gdy jego wzrok skierowany jest do przodu. Odgłos grzechotki lub szept powinny sprawić, że dziecko odwróci głowę w kierunku źródła dźwięku. Ważne jest, aby obserwować, jak dziecko reaguje na ciche dźwięki (na przykład głoskę „s”).

Etapy rozwoju mowy i języka

- **9 miesięcy** – dziecko rozumie proste słowa takie jak „mama”, „tata”, „nie”, „pa”.
- **10 miesięcy** – gaworzenie dziecka powinno przypominać mowę i polegać na łączeniu ze sobą pojedynczych sylab (np. „da-da-dada”). W tym czasie dziecko powinno zacząć mówić pierwsze rozpoznawalne słowa.
- **1 rok** – dziecko potrafi powiedzieć co najmniej jedno słowo.
- **18 miesięcy** – dziecko rozumie proste zwroty, poproszone przynosi znajome przedmioty (bez gestów) i potrafi wskazać części ciała. Dziecko mówi od 20

do 50 słów oraz używa krótkich zwrotów (na przykład: „nie chcę”, „wyjdź”, „mama, chodź”).

- **24 miesiące** – dziecko potrafi powiedzieć co najmniej 150 słów i zaczyna tworzyć proste dwuwyrzowe zdania. Większość słów wypowiedzianych przez dziecko powinna być zrozumiała dla osób, które nie przebywają z nim na co dzień.
- **3–5 lat** – dziecko nieustannie posługuje się językiem mówionym, aby komunikować swoje potrzeby, odzwierciedlać emocje, przekazywać informacje i zadawać pytania. Dziecko w wieku przedszkolnym powinno rozumieć praktycznie wszystkie wypowiedziane treści. Zasób słownictwa używanego w mowie wzrasta z 1000 do 2000 słów, a dziecko potrafi łączyć je w złożone, zrozumiałe zdania. Pod koniec tego etapu rozwoju dziecko powinno umieć wypowiadać wszystkie głoski w sposób wyraźny i zrozumiały.

W przypadku zaobserwowania, że dziecko osiąga dany etap rozwoju z około trzymiesięcznym opóźnieniem, warto udać się do [protetyka słuchu](#), który przeprowadzi u dziecka badanie słuchu.

Oznaki ubytku słuchu

Należy zawsze zachowywać czujność w sytuacjach, w których dziecko nie reaguje na dźwięki w prawidłowy sposób, ponieważ może to być oznaką ubytku słuchu. Czasami trudno zauważyć lekki ubytek słuchu, w tym również ubytek słuchu w jednym uchu. Warto jednocześnie pamiętać, że nawet lekki ubytek słuchu może negatywnie wpłynąć na umiejętność uczenia się poprzez słuchanie.

Najważniejszą oznaką możliwego ubytku słuchu jest opóźniony rozwój mowy i języka. O problemach ze słuchem u dziecka mogą również świadczyć następujące sytuacje:

- dziecko nie zauważa, że ktoś spoza zasięgu jego wzroku, coś mówi, szczególnie jeśli w danym momencie coś rozprasza jego uwagę;
- dziecko wygląda na zaskoczone, gdy zdaje sobie sprawę, że ktoś je wołał, niezależnie od poziomu hałasu;
- dziecko siedzi blisko telewizora, choć poziom głośności jest odpowiedni dla pozostałych oglądających;
- dziecko zwiększa głośność telewizora lub zestawu stereo do nieracjonalnego poziomu;
- dziecko nie reaguje na głos w słuchawce telefonu i/lub ciągle przekłada słuchawkę z ucha do ucha podczas rozmowy telefonicznej;
- dziecko nie reaguje na mocne, głośne dźwięki.

Jeśli Twoje dziecko jest wieku szkolnym i ma nawet lekki ubytek słuchu, może wykazywać zaburzenia uwagi lub mieć problemy związane z zachowaniem bądź uczestnictwem w życiu społecznym.

Przyczyny ubytków słuchu u dzieci²

Ubytek słuchu może być wrodzony (niedosłuch, z którym dziecko się rodzi) lub nabyty (niedosłuch powstający po narodzinach). Około 50% wszystkich wrodzonych ubytków wynika z czynników genetycznych¹. Wrodzone przyczyny, które nie są dziedziczne to między innymi

- choroba
- infekcje w trakcie ciąży
- użycie leków ototoksycznych
- przedwczesny poród
- inne komplikacje okołoporodowe

Rodzaje ubytku słuchu

Przewodzeniowy ubytek słuchu

Ubytek słuchu spowodowany nieprawidłowościami w obrębie ucha zewnętrznego lub środkowego nazywany jest przewodzeniowym ubytkiem słuchu. W przypadku przewodzeniowego ubytku słuchu ucho wewnętrzne funkcjonuje prawidłowo, ale ucho zewnętrzne lub środkowe jest uszkodzone lub zablokowane, przez co dźwięk nie może dotrzeć do ucha wewnętrznego. Przewodzeniowy ubytek słuchu u dzieci zazwyczaj ma charakter przejściowy i jest wyleczalny. Dźwięki z otoczenia są cichsze, natomiast głos osoby z przewodzeniowym ubytkiem słuchu brzmi głośniejsz niż normalnie.

Częste przyczyny przewodzeniowego ubytku słuchu

- **Infekcje ucha (zapalenie ucha środkowego)**
  - zapalenie w obrębie ucha środkowego należy do najczęstszych przyczyn przewodzeniowego ubytku słuchu u dzieci. Większość dzieci przechodzi zapalenie ucha co najmniej raz w okresie dzieciństwa.
- **Woskowina (cerumen)**
  - woskowina zgromadzona w przewodzie słuchowym może blokować dopływ fal dźwiękowych do błony bębenkowej. Lekarz lub inny odpowiednio wykwalifikowany specjalista może usunąć lub wypłukać nadmiar woskowiny usznej, uprzednio rozpuszczając ją za pomocą przeznaczonego do tego celu preparatu w formie kropelek. Woskowiny nie należy usuwać za pomocą bawełnianych patyczków kosmetycznych, ponieważ mogą one przesunąć ją jeszcze dalej wgłąb przewodu słuchowego lub doprowadzić do perforacji błony bębenkowej, jeśli zostaną wprowadzone zbyt głęboko.
- **Ucho pływaka (zapalenie ucha zewnętrznego)** – kolejne często występujące schorzenie zlokalizowane w obrębie zewnętrznej części przewodu słuchowego nazywane jest „uchem pływaka”. Jest to bolesna infekcja bakteryjna, do której dochodzi na skutek zalegania wody w przewodzie słuchowym po kąpielach lub pływaniu. Może to doprowadzić do

opuchlizny przewodu słuchowego powodującej zamknięcie jego światła, a tym samym przejściowy ubytek słuchu.

Odbiorczy ubytek słuchu

Uraz w obrębie ucha wewnętrznego nazywany jest odbiorczym ubytkiem słuchu. Schorzenie to występuje zazwyczaj od urodzenia, a jego przyczyną jest nieprawidłowe funkcjonowanie ślimaka lub dróg słuchowych przekazujących sygnały do mózgu. Czuciowo-nerwowy ubytek słuchu może też mieć charakter nabyty i być rezultatem ciągłego narażenia na hałas, słuchania głośnej muzyki lub przyjmowania leków, które mogą wpływać na zdolność słyszenia. Odbiorczy ubytek słuchu **to schorzenie o charakterze trwałym, którego nie można wyleczyć farmakologicznie lub operacyjnie**. W większości przypadków rozwiązaniem mogą być aparaty słuchowe lub implanty ślimakowe.

Ubytek słuchu spowodowany hałasem (NIHL, ang. Noise Induced Hearing Loss) to jedyny rodzaj ubytku słuchu, któremu można **całkowicie zapobiec**. Dźwięki mogą szkodliwie wpływać na słuch, gdy są zbyt głośne, niezależnie od tego, czy są krótko czy długotrwałe. Warto chronić dziecko przed szkodliwymi dźwiękami, ograniczając ich głośność, zakładając dziecku słuchawki ochronne lub unikając przebywania w zbyt głośnym otoczeniu.

Mieszany ubytek słuchu

Mieszany ubytek słuchu to schorzenie spowodowane wieloma różnymi czynnikami, które występuje zarówno w obrębie ucha zewnętrznego lub środkowego, jak i w uchu wewnętrznym (w ślimaku).

Bibliografia

1 American Speech-Language-Hearing Association. How Does Your Child Hear and Talk? Retrieved from <https://www.asha.org/public/speech/development/chart/>

2 American Speech-Language-Hearing Association. Causes of Hearing Loss in Children. Retrieved from <https://www.asha.org/public/hearing/Causes-of-Hearing-Loss-in-Children/>

¹ American Speech-Language-Hearing Association. Causes of Hearing Loss in Children. Dane ze strony <https://www.asha.org/public/hearing/Causes-of-Hearing-Loss-in-Children/>.